

Maisraskeuze is m met veel facetten

aatwerk

Mais vormt met gras het fundament van een rundveerantsoen, maar door veranderingen in regelgeving en groeiomstandigheden lopen de wensen van veehouders uiteen. Er zijn steeds meer variabelen die de raskeuze bepalen en de teeltwijze van mais beïnvloeden.

TEKST GRIETJE DE VRIES

Binnen de ruwvoerteelt zijn veehouders naarstig op zoek naar zetmeel. Zetmeel wordt natuurlijk al decennia gevonden in snijmais, maar de behoefte aan zetmeel in mais is groter geworden. 'Een zetmeelrijk product is nodig in het rantsoen om een goede eiwit efficiëntie te behalen. En hoe meer gras er wordt gebruikt in het rantsoen, hoe belangrijker het wordt om dat in balans te houden met een zetmeelrijke mais', vertelt Frank Jeurissen, ruwvoerteeltspecialist bij Agrifirm. Maar als het rantsoen grotendeels bestaat uit mais, is het zetmeelgehalte weer minder belangrijk. Elke veehouder heeft dus verschillende eisen en heeft daarnaast met verschillende groeiomstandigheden te maken. In het noorden van Nederland is vanwege het kortere groeiseizoen een vroeg maisras nodig om nog een rijpe kolf te kunnen oogsten en bij veehouders op zand- en lössgrond in Nederland wordt de keuze voor een maisras door de vanggewasverplichting beïnvloed. Ook Vlaanderen stelt met MAP 6 meer eisen rondom vanggewassen. Daarnaast is de invloed van droogte de afgelopen jaren terug te zien in de kwaliteit van de maisoogst en de raskeuze.

Meer inspelen op droogte

Volgens Karen Goossens, onderzoeker bij ILVO, hebben we niet de beste maisjaren gehad. 'We hebben twee vrij speciale jaren achter de rug. In 2019 hadden we vanwege droogte in de zomer een slechtere afrijping en dus een lagere opbrengst. In 2020 viel de droogte in het voorjaar, waardoor de mais niet makkelijk opkwam', vertelt Goossens. 'In de zomer en het najaar werd dit deels goedge maakt, maar rijpte de mais heel snel af met hoge drogestofgehalten en mogelijk gevaar voor een slechtere bewaring. Vergeleken met het jaar ervoor had de mais van 2020 een beter resultaat wat betreft voederwaarde.' Die droogte is wel iets waar de veehouders op in zullen spelen, verwacht Goossens. 'Door de droogte is ook het grondwaterpeil de laatste jaren flink gekelderd. In bepaalde periodes en regio's is vaak een captatieverbod van kracht, wat beregenen van mais belemmert. De verschillen per regio zijn groot. Vooral in West-Vlaanderen was sprake van mindere maisopbrengst vanwege droogte, maar we zien het overal meer voorkomen.'

Om dan toch een goede maisoogst te verwezenlijken is droogtetolerantie wel een belangrijke en veelbelovende eigenschap voor een maisras, denkt Goossens. Ook Oscar Koppelman, verkoopmanager van maisveredelaar Pioneer, ziet dat droogte een rol speelt. 'Mais is een productief gewas, maar heeft ook wel een bepaalde vochtbehoefte. Op plaatsen met zwaardere grond met een meer vochtvasthoudend vermogen doet mais het in droge jaren uiteraard beter. Dit is ook te verbeteren door het organischestofgehalte van de grond te verhogen, door bijvoorbeeld het gebruik van vaste mest, compost, groenbemesters of de teelt van mais in vruchtwisseling met gras. Maar ook het maisras heeft invloed op droogtepersistentie.'

Vroege rassen winnen terrein

Bij droogte zijn vroegafrijpende rassen het meest bedrijfszeker, vindt Jan Roothaert, productmanager veehouderij bij Limagrain. 'Rond de bloei zorgt droogte namelijk voor de grootste schade. Een vroeg ras is dan duidelijk in het voordeel; het is eerder in bloei dan een middenvroeg of laat ras. Daardoor is ook de kolfzetting vroeger. Dat is in veel gevallen voor de droogte, zodat de plant nog vocht uit de bodem kan benutten', vertelt Roothaert. Dat vroegrijpe rassen populair zijn, is goed terug te zien in hun aandeel in het landelijk maisareaal. 'Dat is inmiddels opgelopen tot boven de zestig procent', weet Roothaert.

In Noord-Nederland wordt volgens hem altijd al gebruik gemaakt van (ultra)vroegrijpe rassen vanwege het kortere groeiseizoen, maar ook Zuid- en Oost-Nederland stappen meer en meer over op vroegrijpe mais. 'De belangrijkste reden is de verplichting voor het zaaien van vanggewassen. Met een vroeg ras spelen veehouders op safe. Het gewas is in een betere uitgangspositie bij droogte en is eerder afgerijpt, waardoor je sowieso minder risico loopt dat je te laat in het jaar het land nog op moet. Bovendien lever je met de nieuwste vroegrijpe rassen nauwelijks in op de energie-opbrengst per hectare ten opzichte van middenvroeg rassen', schat Roothaert in.

Vanuit mestwet MAP 6 worden maistelers in bepaalde gebieden in Vlaanderen verplicht om groenbemesters te

Gewaskeuze afstemmen voor optimale ruwvoeropbrengst

Eind vorig jaar introduceerde KWS het concept Seed2Feed, waarmee KWS wil werken aan ruwvoeroptimalisatie. Volgens Arjan Lassche, agroservicemanager bij KWS, kunnen de voerkosten omlaag met het juiste teeltplan, wat dankzij de samenwerking met het online voermanagementprogramma Farmdesk per individueel bedrijf is op te stellen. 'We kunnen met het concept kijken wat er nodig is voor de gewenste melkproductie, welk rantsoen daarbij past en hoe dit met teelten is te bereiken. Zo kunnen we een specifiek maisras aanbevelen, maar ook an-

dere gewassen als voederbieten of granen kunnen een passende oplossing vormen', vertelt Lassche. De reden voor het ontstaan van het nieuwe concept is volgens Lassche de huidige situatie, waarin melkprijzen laag zijn en voerkosten blijven stijgen. KWS wil daarom het saldo omhoog helpen en volgens Lassche zijn er twee redenen waarom dat mogelijk moet zijn. 'Ten eerste hebben we nog altijd te maken met een "yield gap", het verschil tussen de potentie van gewassen en de praktijk is nog heel groot. Er is zeker verbetering te bereiken door het

juiste gewas in te zetten en de teelt te begeleiden. Met behulp van de gegevens die ingevoerd worden bij Farmdesk, wordt met cijfers duidelijk wat er te winnen valt.' Daarbij wil KWS als serieuze gesprekspartner aan tafel zitten. 'Veehouders hebben de teelt zelf in de hand, maar er zijn veel meer knoppen om aan te draaien. Met advies en de oplossingen die vanuit Farmdesk naar voren komen, denk ik dat er op gebied van teelt, maar ook van oogst en voeropslag, nog veel te halen is. Dat proces willen we met Seed2Feed meer gaan begeleiden.'

Arian van Heugten: 'Mais kan hier beter overweg met de droogte dan gras'

Arian van Heugten (45) melkt in Lierop 260 koeien en geeft die sinds jaar en dag een flinke portie mais in het rantsoen. 'Mais verbouwen heeft een paar voordelen in deze omgeving. Zo is het efficiënt werken, want je oogst maar één keer', vertelt Van Heugten. 'Daarnaast blijkt de mais ook beter met de droogte overweg te kunnen dan gras. Natuurlijk heeft ook mais last van droogte, maar er is een aanzienlijk verschil tussen mais en gras. Waar ik vorig jaar met twee keer beregenen de mais goed de droogte door kon helpen, heb ik voor het grasland zes keer de haspel uit moeten rollen.'

De Brabantse melkveehouder doet aan derogatie en kan dus op zijn 100 ha grond 20 ha mais verbouwen. In het rantsoen ligt de verhouding op ongeveer 65 procent mais en 35 procent gras. Een deel van de mais koopt Van Heugten dus aan. 'Ik koop ongeveer 40 ha mais aan, ook deels mais die ik wel zelf verbouw, maar dan in samenwerking met akkerbouwers voor wisselteelt. Het rantsoen

is goed voor een melkproductie van 10.000 kg melk met 4,34% vet 3,62% eiwit. Met mais alleen red je dat niet, maar voor de energiebehoefte kun je absoluut niet zonder mais', vindt Van Heugten, al voegt hij eraan toe dat dit per melkveehouder en per regio verschilt. 'Hier is mais een geweldige aanvulling, maar op plaatsen waar gras beter groeit, zal de situatie anders zijn. Het hangt compleet af van wat je als ondernemer wilt en wat er in de omgeving kan.'

In de raskeuze let de melkveehouder vooral op de energieopbrengst en verteerbaarheid van de mais. 'De mais moet veel energie en dus zetmeel bevatten, het liefst minimaal 400 gram zetmeel, maar de plantverteerbaarheid moet ook goed zijn. Je kunt voeren wat je wilt, maar de koe moet er uiteindelijk wel wat mee kunnen.'

Sinds twee jaar is ook Van Heugten verplicht om vanggewassen te zaaien, aangezien hij op zandgrond zit. Dat heeft tot gevolg dat hij een iets vroeger rijp maisras zaait (LG 30211),

zodat hij vóór 1 oktober de mais kan oogsten en Italiaans raai na kan zaaien. Het vroegere ras heeft volgens de melkveehouder geen consequenties gehad voor de opbrengst. 'Het maisras dat ik sinds een paar jaar zaai, is vroeg, goed verteerbaar en heeft gemiddeld 400 gram zetmeel. Het effect van een maisras is in mijn ervaring groot. Bij dit ras geven de koeien meer melkeiwit en bovendien ben ik ervan overtuigd dat de koeien gezonder zijn. Ze zijn in goede conditie en kunnen de productie gemakkelijk aan.'

zaaien en zijn er eisen omtrent hoe lang het vanggewas moet blijven staan. Niet alleen Vlaanderen heeft te maken met groenbemestingsregels, sinds 2018 zijn Nederlandse veehouders op zand- en lössgrond ook verplicht een vanggewas te zaaien vóór 1 oktober. 'De helft van Nederland moet door deze wetgeving vóór 1 oktober mais oogsten. Dat wil zeggen, als ze niet aan onderzaai of gelijkzaai willen doen', aldus Jeurissen. Na twee jaar lijken steeds meer veehouders, vooral in Zuid-Nederland, af te zien van onderzaai of gelijkzaai en Jeurissen snapt waarom. 'Onderzaai en gelijkzaai vergen veel meer planning. Er is maar een kort tijdsframe om in te werken en daarbinnen kan veel organisatorisch fout gaan, bij zowel de veehouder als de loonwerker. Het eindresultaat is de afgelopen jaren niet altijd naar wens geweest.'

Groeidagen optimaal benutten

Steeds vaker kiezen veehouders bij een vanggewas voor nazaai. Dat is terug te zien in de keuze voor het maisras. Hier is ook regionaal verschil te zien, merkt Roothaert. 'In Noord-Nederland en bijvoorbeeld in Drenthe zijn de resultaten van onderzaai minder slecht. Misschien omdat er al meer ervaring mee is. Maar ook de droogte is bepalend geweest voor het resultaat. Niet alleen mais heeft vocht nodig, ook het vanggewas. Grofweg is er in het oosten en zuiden van Nederland minder neerslag gevallen dan in de noordelijke provincies, waardoor de onderzaai hier vaker is mislukt de afgelopen jaren.' Hij ziet dan ook dat er in het zuiden massaal overgegaan is op vroegere rassen, zodat er vóór 1 oktober geoogst

kan worden en het vanggewas kan worden gezaaid. Raskeuze begint ook volgens Koppelman bij de vraag of je onderzaai of nazaai wilt uitvoeren. 'Beide manieren hebben voor- en nadelen. Zo heeft onderzaai meer moeite om goed op te komen, maar het zorgt er wel voor dat je niet op de kalender hoeft te kijken bij de maisoogst en de tijd hebt om mais goed te laten rijpen. Nazaai biedt dan weer de mogelijkheid om de stoppel goed te bewerken voor het nieuwe maisseizoen, maar belemmert weer de vrije keuze in maisrassen.'

▲ De bovenste kolf is een flint-ras met een harde, glazige korrel. De onderste kolf is van een dent-ras, met zachte korrels en meliger zetmeel